

Pregledni rad
Primljeno 30.9.2016, prihvaćeno za objavljivanje 9.12.2016.

Doc. dr. sc. Amrudin Hajrić

Univerzitet u Sarajevu, Fakultet islamskih nauka
amko_h@yahoo.com

SAVREMENE LINGVISTIČKE TEORIJE I TIPOVI PREVOĐENJA

Sažetak

Ovaj rad posvećen je procesu prevođenja i nekim njegovim aspektima kao što su ključni faktori uključeni u taj proces te njegove različite dimenzije i perspektive. Prilikom prevođenja, u velikom broju slučajeva prednost se daje samo jednom od faktora uključenih u proces prevođenja što, u konačnici, određuje način prevođenja, kao i tip konačnog prijevoda. Iako su mnogi skloni kritikovanju pojedinih vrsta i tipova prevođenja, različiti pristupi prevođenju mogu se opravdati različitim komunikacijskim svrhama i potrebama, kao i činjenicom da različiti krugovi korisnika imaju različite zahtjeve kada je riječ o prijevodima. U nastojanju da opišu narav prevođenja, teoretičari nude više različitih teorija i definicija, od kojih ćemo neke spomenuti u ovom radu, naglašavajući pritom da se svaka od njih, na neki način, može dovesti u vezu s nekom od spomenutih vrsta i tipova prevođenja.

Ključne riječi: prevođenje, faktori prevođenja, dimenzije prevođenja, tipovi prevođenja, teorije prevođenja, funkcionalnost, dinamičnost, komunikativnost

Uvod

Prevođenje je u posljednje vrijeme predmet interesovanja različitih naučnih disciplina. Njima se tretiraju mnogi aspekti prevođenja, među kojima i ključni faktori uključeni u proces prevođenja te njegove različite dimenzije i perspektive, kojima je posvećen i ovaj naš rad.

Vidjet ćemo kako se različiti faktori uključeni u proces prevođenja mogu dovesti u vezu s različitim metodama i tipovima prevođenja, ovisno o tome koji je od njih promaknut u prvi plan.

Budući da podrazumijeva više različitih dimenzija i perspektiva, teo-

retičari nisu saglasni o naravi prevođenja i njegovog definisanja. Tako oni nude različite definicije prevođenja koje su zapravo pokušaj osvjetljavanja pojedinačnih perspektiva tog višedimenzionalnog fenomena. Nadovezujući se na ono što su o prevođenju kazali drugi autori, mi ćemo u ovom radu pokušati sublimirati neka od ranijih saznanja i promišljanja te, nadamo se, načiniti jedan novi korak na putu njegovog naučnog tretiranja i sagledavanja.

Tipovi prevođenja

Prevođenje je proces u kojem osim izvornog teksta i prevodioca, kao faktora koji su najčešće promaknuti u prvi plan, značajnu ulogu igraju i ciljani tekst ili prijevod i korisnici kojima je taj prijevod namijenjen. Nekada se vjerovalo da su u procesu prevođenja jedino bitni izvorni tekst i prevodilac. Gubilo se iz vida da je prijevod namijenjen čitaocima kojima ciljani tekst mora biti razumljiv, inače je besmislen i kao takav nepotreban, jer nije sam sebi cilj i svrha. Za razliku od ranijih teorija i modela prevođenja koji su robovali izvornom tekstu i prevodiocu, savremene teorije prevođenja pokazuju tendenciju pomjeranja ka druga dva faktora, a to su konačni prijevod i njegovi korisnici.

O bilo kojoj vrsti prevođenja da je riječ, nijedan od navedenih faktora prevođenja ne bi trebao biti zanemaren ili, pak, pre naglašen, jer tek uravnoteženim uvažavanjem svakog od njih i njihovom međusobnom interakcijom bivaju ispunjeni preduvjeti za prijevod koji će biti vjeran, s jedne, te razumljiv i funkcionalan, s druge strane. Međutim, kao što je to najčešće bio slučaj i ranije, danas je u praksi primjetno da se prilikom prevođenja u velikom broju slučajeva prednost daje samo jednom od spomenutih faktora što, u konačnici, određuje način prevođenja, kao i tip konačnog prijevoda.

Prevođenje se obično dijeli na pismeno i usmeno, s tim da se ovim dvjema vrstama prevođenja u novije vrijeme pridružuje i mašinsko prevođenje naspram kojeg se pismeno i usmeno prevođenje kao vrste prevođenja koje realizuje čovjek označavaju kao ljudska.

Usmeno prevođenje se, kao što je poznato, dijeli na konsektivno i simultano, dok se različiti tipovi pismenog prevođenja dovode u vezu s različitim faktorima koji se u prevodilačkim zahvatima potenciraju i stavljaju u prvi plan. Tako pismeno prevođenje, pored njegove podjele na književno i neknjiževno, možemo podijeliti na formalno-ekvivalen-

tno, ekvivalentno i funkcionalno-ekvivalentno prevođenje.¹

Ranije je bilo prisutno uvjerenje da se vjernost izvornom tekstu ili sadržaju postiže njegovim doslovnim, odnosno formalno-ekvivalentnim prevođenjem. Međutim, savremene lingvističke teorije o prevođenju pokazuju da što je neki prijevod doslovniji, proporcionalno svojoj doslovnosti toliko je i nerazumljiviji, a takav zasigurno ne postiže željeni efekat niti vrši osnovnu funkciju uspostavljanja komunikacijskog mosta i prenošenja određene poruke od autora ishodišnog teksta do čitalaca. Što se u prijevodu u formalnom smislu manje mijenja izvorni tekst, time je manje moguće očuvanje njegove komunikacijske funkcije, odnosno, ako se želi sačuvati komunikacijska funkcija nekog teksta, često se u prijevodu izvorni tekst formalno mora mnogo promijeniti (Lujjić, 2007).

Vjernost koju podrazumijeva doslovno prevođenje bez ikakvog je smisla i svrhe, jer vjernost slovu ne znači istodobno i vjernost smislu. Doslovan ili formalno-ekvivalentan prijevod samo je prividno vjeran izvornom tekstu, imajući u vidu da ne uspijeva realizovati jednu od svojih temeljnih zadaća, a to je premoštavanje jaza između različitih kultura i civilizacija te međusobno udaljenih vremenskih i prostornih okvira, što je također jedan od ciljeva prevodilačkih aktivnosti i djelovanja. Takav prijevod praktično ostaje u onim kulturološkim, civilizacijskim, vremenskim i prostornim okolnostima u kojima je nastao i izvorni tekst, te savremene čitaoce pokušava prenijeti u te daleke okvire, umjesto da poruku iz njih prenese u aktuelnu kulturu, civilizaciju, vrijeme i prostor kako bi “dodirnuo” čitaoce te kod njih postigao isti onaj efekat i pokrenuo iste one emocije i reakcije koje je svojevremeno kod svojih čitalaca bio izazvao autor izvornog teksta (Coggins, R. J. i Houlden, J. L., 1990).

Kod prevođenja označenog kao doslovno ili formalno-ekvivalentno akcenat je na ishodišnom tekstu te njegovim leksičkim sadržajima i sintaksičkim rješenjima koji se nastoji što vjernije prenijeti u ciljani tekst, dok se o njegovoj jasnoći i razumljivosti manje vodi računa. Takvom metodom prevođenja prevodilac se možda želi zaštititi od onih

¹ Postoji, naravno, više različitih kategorizacija pismenog prevođenja, među njima i ona koja je nama poslužila kao baza u promišljanju o prevođenju i njegovim tipovima. Prema toj kategorizaciji, prevođenje se dijeli na doslovno, formalno-ekvivalentno, funkcionalno-ekvivalentno i parafraziranje (Thrasher, 1998). Neke druge kategorizacije razlikuju interlinearno, filološko ili doslovno, konkordantno i komunikativno prevođenje, itd. (Lujjić, 2007).

koji bi mogli reći da prijevod nije (formalno) vjeran izvornom tekstu, ili nastoji pokazati vlastito poznavanje formalnih obilježja jezika izvornog teksta te se u njemu usavršavati, a pogodna je i za uvježbavanje drugih i njihovo poučavanje istome usvajanjem leksičke građe te ovladavanjem morfološkim oblicima i sintaksičkim konstrukcijama datog jezika. Otuda bismo je mogli označiti kao didaktičko-nastavnu metodu. Ako je posmatramo kao takvu, jasno je zašto nije toliko važno da prijevod načinjen tom metodom bude razumljiv. Naime, za učenje i poučavanje jezika to nije od presudnog značaja, za razliku od, naprimjer, prijevoda kojim se želi prenijeti neka poruka i za čiji je tekst itekako bitno da bude jasan i razumljiv.

Treba imati na umu i to da su autori izvornih tekstova svoja djela pisali ne razmišljajući pritom da će ti tekstovi biti predmet prevođenja na neke druge jezike, u nekim drugim vremenskim i prostornim okvirima, te za pripadnike kultura i civilizacija koje se razlikuju od kultura i civilizacija njihovih korisnika, čiji su mentalitet i društveno okruženje oni dobro poznavali i kod kojih su nastojali postići određene ciljeve i efekte. Otuda prevođenje uključuje dvije komunikacijske situacije (Lujčić, 2007).

Prva komunikacijska situacija podrazumijeva interakciju autora izvornog teksta i prevodioca, pri čemu prevodilac, zahvaljujući poznavanju jezika izvornog teksta, prilika i okolnosti u kojima je tekst nastao, pa i ličnosti autora izvornog teksta, dekodira poruku i nastoji je u potpunosti razumjeti.

Unutar druge komunikacijske situacije interakcija se odvija na relaciji između prevodioca i ciljanog kruga čitalaca njegovog prijevoda, pri čemu prevodilac, zahvaljujući poznavanju jezika, mentaliteta i društvenog okruženja u kojem žive korisnici, dekodiranu poruku izvornog teksta kodira u novom kodnom sistemu, tj. formuliše je na ciljanom jeziku na način koji će konačni prijevod učiniti jasnim i razumljivim.

U slučaju doslovnog ili formalno-ekvivalentnog prevođenja zanemaruje se druga komunikacijska situacija, što ga čini manjkavim, nepotpunim, nejasnim i nerazumljivim te najmanje sretnim rješenjem kada je riječ o prevođenju.

Osim vjernosti u pogledu leksičkih rješenja te različitih oblika i konstrukcija, prijevod izvornom tekstu može biti vjeran i u prenošenju smisla i u maksimalno mogućem uvažavanju njegovih strukturalnih rješenja. Takav prijevod možemo označiti kao ekvivalentan. Za ra-

zliku od formalno-ekvivalentnog prijevoda koji je isključivo okrenut ishodišnom tekstu i njegovim leksičkim i strukturalnim rješenjima, ekvivalentni prijevod usmjeren je na ciljani tekst ili prijevod, s tim da kao ishodište od kojeg polazi svaki prevodilački poduhvat uvažava i izvorni tekst te njegove morfološke oblike i sintaksičke forme, ali jednako tako i njegov smisao i značenja.

Ova vrsta prevođenja zasniva se na uvjerenju da je svaka riječ bitna i da svaka od njih nosi neko značenje koje je moguće (i neophodno) izraziti i u drugom jeziku. Zato se prevodi svaka pojedina riječ koja se zatim, onoliko koliko je to potrebno da bi se postigao smisao i značenje izvornog iskaza, prilagođava u ciljanom jeziku važećem redosljedu riječi i sintaksi.

Kod ove vrste prevođenja nije bitno samo to šta se želi kazati, nego i kojim se to leksičkim i sintaksičkim sredstvima kazuje. Zato se različiti dijelovi iskaza nastoje prenijeti u svojoj izvornoj formi, a da se pri tome ne naruše njegov smisao i značenja. To bi značilo da se, onoliko koliko je to moguće, imenice prevode kao imenice, glagoli kao glagoli, pridjevi kao pridjevi, prilozi kao prilozi, a nastoje se prenijeti i odgovarajuća glagolska vremena, načini, brojevi itd. (Thrasher, 1998).

Da se zaključiti da je ovaj vid prevođenja odgovarajući za prevodilačko tretiranje književnih tekstova čiji je cilj da svojim sadržajem izraženim odgovarajućim leksičkim, morfološkim i sintaksičkim rješenjima djeluju na čovjekov umjetnički senzibilitet te da postignu neke estetske efekte, a za čije je prenošenje u drugi jezik dozvoljeno samo onoliko slobode koliko je potrebno da se prijevodom postigne isti smisao i umjetnički doživljaj kao i ishodišnim tekstom.

Treća vrsta prevođenja označava se kao funkcionalno-ekvivalentno prevođenje. U fokusu ove vrste prenošenja iz jednog jezika u drugi prvenstveno su čitalac i kontekst, a takav prijevod je dinamičan i izvornom tekstu vjeran je u funkcionalnosti i komunikativnosti, dok to nije slučaj kada je riječ o njegovim leksičkim rješenjima te morfološkim oblicima i sintaksičkim konstrukcijama.

Za razliku od ekvivalentnog tipa prevođenja, u kojem se insistira na tome da svaka riječ ima svoje značenje koje je neophodno izraziti i u ciljanom jeziku, po mogućnosti u istoj onoj formi u kojoj je upotrijebljena i u jeziku izvornog teksta, funkcionalno-ekvivalentni tip prevođenja potcrtava teoriju da je rečenica najmanja jedinica komunikacije,

odnosno da za komunikaciju nije bitna svaka pojedinačna riječ i njen oblik, nego rečenica i njena forma (Thrasher, 1998).

Otuda se razlikuju i postupci koji se primjenjuju kod jednog, odnosno drugog spomenutog načina prevođenja. Naime, dok se kod ekvivalentnog tipa prevođenja analizira forma izvornog teksta te se ona prenosi u ciljani jezik i s ciljem postizanja željenog smisla i značenja prilagođava njegovoj formi, dotle se u slučaju funkcionalno-ekvivalentnog modela analizira misao autora izvornog teksta te se ona prenosi u ciljani jezik i restrukturira kako bi odgovarala načinu na koji će je korisnici, prema očekivanjima prevodioca, razumjeti.

Rezultat ovakvog pristupa tekstu i njegovog tretiranja više je interpretacija, negoli prijevod, i zbog toga je ovaj model prenošenja iz jednog jezika u drugi prikladan za prevođenje tekstova koji nisu književni.

Svaka od navedenih vrsta prevođenja može se dovesti u vezu s nekom od savremenih lingvističkih teorija o prevođenju koje tu aktivnost posmatraju na nekoliko različitih načina racionalno ih obrazlažući.

Savremene lingvističke teorije o prevođenju

Teoretičari nisu postigli konsenzus o tome šta prevođenje zapravo predstavlja. Imajući u vidu različite dimenzije prevođenja, oni su u nastojanju da opišu njegovu narav ponudili više različitih teorija i definicija, od kojih ćemo se mi u ovom radu ograničiti na tri koje se, na neki način, mogu dovesti u vezu sa spomenutim vrstama i tipovima prevođenja.

Prevođenje sadrži elemente koji mogu biti označeni kao umjetnička obilježja, ali i neke druge koji prevođenje predstavljaju i kao znanost i vještinu. Otuda se prevođenje kroz različite lingvističke teorije posmatra kao znanost, umjetnost i vještina.

Teorija prevođenja ili nauka o prevođenju u pravom smislu prisutna je tek od sredine 20. stoljeća kada ono postaje predmet interesovanja različitih naučnih disciplina (Kico, 2009). Tim naučnim disciplinama tretira se historija prevođenja, njegovi najistaknutiji akteri, različite metode prevodilačkog rada, značaj prevođenja, njegova svrha i funkcija u društvenom životu unutar jedne zajednice ili na globalnom planu, itd.

Međutim, prevođenje se i samo može posmatrati kao nauka ili zasebna naučna disciplina u domenu primijenjene lingvistike, koja se pokazala djelotvornom u ovladavanju stranim jezicima. To je slučaj posebno u

situacijama kada se neki tekst ili sadržaj tretira metodom doslovnog ili formalno-ekvivalentnog prevođenja. Naime, prevodilačko sravnjivanje jednog teksta između dva različita jezika prilikom kojeg se insistira na uvažavanju svake pojedine riječi i gramatičkih struktura omogućava kontekstualno usvajanje leksičke građe ishodišnog jezika te uočavanje i ovladavanje njegovim morfološkim oblicima i sintaksičkim konstrukcijama. Takav sistematičan pristup u analiziranju izvornog i ciljanog jezika tretiranog teksta ili sadržaja daje prevođenju naučne karakteristike i obilježja.

Prevođenje se u ovoj funkciji može pratiti još od perioda u kojem su latinski i grčki jezici bili kosmopolitski i kada su ih kao takve nastojali usvojiti baštinici drugih jezika. Uprkos nastojanjima da se metoda prevođenja u nastavi stranih jezika zamijeni nekim drugim metodama, metodama za koje se smatralo da će biti mnogo efikasnije, prevođenje je kao metoda usvajanja stranih jezika i dalje prisutna te se u nekim slučajevima doima nezamjenjivom (Kico, 2009).

Neke lingvističke teorije prevođenje posmatraju kao umjetnost zato što su prevodioci, prema viđenju zagovornika tih teorija, umjetnici koji su u stanju u svoj jezik i za svoj krug čitalaca prenijeti autorovu misao, i ne samo misao nego i način te sredstva kojima je on tu svoju misao izrekao.

Nametljivo se stječe utisak da se ova lingvistička teorija o prevođenju može dovesti u vezu s drugom u prethodnom odjeljku navedenom vrstom prevođenja, onom ekvivalentnom, kod koje se u ciljani jezik nastoji prenijeti misao, ali i forma koja se, onoliko koliko je to neophodno da bi se postigao željeni smisao i značenje, prilagođava formalnim obilježjima ciljanog jezika.

Međutim, prema ovom pristupu, predznakom umjetnički označava se prevodilac i prevodilački čin, dok to nije slučaj i sa samim prijevodom. Naime, da bi i sam prijevod dobio taj predznak, i tekst na ishodišnom jeziku mora biti okarakterisan kao umjetnički, odnosno književni sadržaj za čije je prevodilačko tretiranje odgovarajući već spomenuti ekvivalentni tip prevođenja. Prema tome, prevođenje se može dovesti u vezu s umjetnošću posebno onda kada se prevodilačkim posredovanjem tretira umjetnički, odnosno književni sadržaj, prilikom kojeg se primjenjuje metoda ekvivalentnog prevođenja.

Konačno, postoje i lingvističke teorije koje prevođenje tretiraju kao vještinu i umijeće zbog toga što je prevođenje, kako oni kažu, sposob-

nost koja se, kao i svaka druga vještina, može naučiti i usvojiti te se praktičnim radom i vježbanjem razvijati i unapređivati.

Ako smo prethodne dvije teorije doveli u vezu s doslovnom ili formalno-ekvivalentnom te ekvivalentnom metodom prevođenja, onda ćemo i posljednju koju ćemo spomenuti u ovom radu, teoriju o prevođenju kao vještini i umijeću, pokušati povezati s funkcionalno-ekvivalentnom metodom prevođenja.

Naime, postoje dvije vrste znanja: znanje koje se usvaja memorisanjem i znanje koje se stječe praktičnim radom i vježbanjem. Kod prva dva spomenuta tipa prevođenja, formalno-ekvivalentnog i ekvivalentnog, do izražaja dolazi prva vrsta znanja, dok se u slučaju trećeg tipa prevođenja, funkcionalno-ekvivalentnog, ističe druga vrsta znanja, odnosno vještina ili umijeće. Tako se prevodilac koji je vještinu prevođenja stekao kroz praksu i vježbanje u svome poslu ne bavi formalnim obilježjima nekog teksta ili sadržaja, nego njegovim smislom i značenjem, baš kao što se i u slučaju funkcionalno-ekvivalentnog tipa prevođenja pronađe ne u strukturu, nego u misao autora izvornog teksta te se ona prenosi u ciljani jezik i prilagođava kako bi je čitaoci razumjeli na pravi način. Ono što je još zajedničko prevodilačkom radu zasnovanom na praksi i vježbanju, s jedne, i funkcionalno-ekvivalentnom tipu prevođenja, s druge strane, jeste funkcionalnost, dinamičnost i komunikativnost.

Međutim, postoje i autori koji smatraju da je prevođenje trodimenzionalni fenomen, odnosno da prevođenje zapravo podrazumijeva sve troje zajedno i istovremeno: i nauku, i umjetnost, i vještinu. Prema toj teoriji, prevođenje se može smatrati naukom zbog toga što zahtijeva potpuno poznavanje strukture i obilježja i ishodišnog i ciljanog jezika. Nadalje, prevođenje je umjetnost zato što iziskuje umjetnički talent u ponovnom kreiranju originalnog teksta za čitaoce koji nisu upoznati s izvornim tekstom i u njemu izraženim iskustvima. Konačno, prevođenje je, prema mišljenju zagovornika ove teorije, i vještina, s obzirom na to da podrazumijeva sposobnost prevazilaženja poteškoća u prevođenju i osiguravanju prijevodnih rješenja za ono što nema ekvivalent u ciljanom jeziku (Toader, 2007).

Osim pobrojanih lingvističkih teorija koje prevođenje posmatraju na više različitih načina – kao nauku, kao umjetnost ili kao vještinu, te one prema kojoj je prevođenje trodimenzionalni fenomen, odnosno i nauka i umjetnost i vještina zajedno i istovremeno, postoje i teorije

koje prevođenje tretiraju kao proces, produkt (AlGhamdi, 2015) itd., ali ćemo se mi u ovom radu, kako smo to već ranije naglasili, ograničiti samo na ove tri koje se kao takve najčešće spominju u mjerodavnoj literaturi.

Zaključak

Različite metode i tipovi prevođenja normalna su posljedica promicanja u prvi plan pojedinih faktora uključenih u proces prevođenja. Prema tome, svaki tip prevođenja legalan je i legitiman.

Prijevod se prave za različite svrhe i potrebe, a i različite grupe korisnika imaju različite zahtjeve kada je riječ o prijevodima. Isto tako, svaki autor na svoj način pristupa prevođenju i odnosi se prema njemu. Zato bi svaki prijevod trebalo vrednovati i procjenjivati na osnovu prevodiočevog ličnog pristupa i odnosa prema prevođenju u svakom konkretnom slučaju, jer, kako kaže Božo Lujić, *ako je netko odlučio ići na sjever, ne može mu se spočitavati što nije stigao na jug.*

Otuda, nije opravdano kritikovati prijevod načinjen doslovnom ili formalno-ekvivalentnom metodom zbog njegove statičnosti, kao što nije opravdano kritikovati ni prijevod načinjen funkcionalno-ekvivalentnom metodom zbog njegove dinamičnosti, jer postoje različite vrste tekstova i različite komunikacijske svrhe tako da ne mogu svi sadržaji biti prevodilački tretirani istom metodom.

Različiti prijevodni tipovi ne moraju biti usmjereni jedni protiv drugih, nego svaki od njih može na različite načine, različitim metodama i za različite krugove čitalaca služiti svojoj svrsi. S tim u vezi, svaki tip prevođenja zasniva se na nekoj lingvističkoj teoriji koja ga kao takvog opravdava i racionalno obrazlaže.

Literatura

- AlGhamdi, R. S. (2015). *Translation as a Three-dimensional Phenomenon: A Proposed Definition*. U: Arab World English Journal (AWEJ) Vol.6. No.2. University of Leeds, United Kingdom: School of Languages, Cultures and Societies, str. 275–286.
- Coggins, R. J. i Houlden, J. L. (1990). *A Dictionary of Biblical Interpretation*. London: SCM Press.
- Kico, M. (2009). *Ogledi u poetici prevođenja*. Sarajevo: El-Kalem i Fakultet islamskih nauka.
- Lujčić, B. (2007). Lingvističke teorije prevođenja i novi hrvatski prijevod Biblije. U: *Bogoslovska smotra* 77/1. Zagreb: Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 59–102.
- Thrasher, T. J. (1998). *Translation Methods*. Olathe, Kansas. Dostupno na: <http://www.kc-cofc.org/Articles/Translations.htm> [10.7.2016].
- Toader, A. E. (2007). *The Translation Profession- a Science, an Art and a Skill*. Dostupno na: <http://www.armyacademy.ro/biblioteca/anuar/2007/a38.pdf> [17.8.2016].

Amrudin Hajrić

CONTEMPORARY LINGUISTIC THEORIES
AND TRANSLATION TYPES

Abstract

This paper is devoted to the process of translation and some of its aspects, such as the key factors involved in the process as well as its different dimensions and perspectives. When translating, the preference is usually given to only one of the factors involved in the translation process, which eventually determines the mode of translation as well as the type of eventual translation. Although many tend to criticize some of the types and kinds of translation, different approaches to translation might be justified by different communicative purposes and needs and also by the fact that different groups of readers have different requirements regarding translation. Trying to describe the nature of translation, scholars offer a number of diverse theories and definitions, some of which will be mentioned in the present paper pointing out the fact that each of them, in some way, might be related to one of the aforementioned types and kinds of translation.

Keywords: translation, translation factors, dimensions of translation, translation types, theories of translation, functionality, dynamism, communicativeness

النظريات اللغوية المعاصرة وأنماط الترجمة

أمراالدين خايريتيش

ملخص

تتناول هذه المقالة عملية الترجمة في بعض جوانبها مثل العوامل الرئيسية المشاركة في هذه العملية وأبعادها المختلفة وآفاقها. خلال الترجمة وفي كثير من الحالات تعطى الأولوية لاحدى العوامل التي تدخل في عملية الترجمة والتي تحدد في نهاية المطاف طريقة الترجمة فضلا عن نمط الترجمة النهائية. على الرغم من أن الكثير من الناس يميلون الى انتقاد بعض الأنواع والأنماط من الترجمة فان الأساليب المختلفة للترجمة يمكن تبريرها بأهداف واحتياجات اتصالية مختلفة، وكذلك بحقيقة أن القراء من الأوساط المختلفة لهم متطلبات مختلفة عندما يتعلق الأمر بالترجمات. في محاولة لوصف طبيعة الترجمة قام العلماء بتقديم نظريات وتعريفات مختلفة سيتم ذكر بعضها في هذه الدراسة مع التركيز على أن كل طريقة للترجمة الى حد ما يمكن أن تكون لها صلة مع احدى أساليب الترجمة المذكورة.

الكلمات المفتاحية: الترجمة، عوامل الترجمة، أبعاد الترجمة، أنماط الترجمة، الأداء الوظيفي، الديناميكية، مهارات الاتصال.